

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง และความต้องการกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ระหว่างข้าราชการสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ตัวอย่างประชากรเป็นข้าราชการในส่วนกลาง 221 คน ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค 170 คน และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 459 คน รวมทั้งสิ้น 850 คน ใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ ตอนที่หนึ่ง เป็นสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่สอง เป็นข้อความถามในด้านความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง ตอนที่สาม เป็นข้อความถามในด้านความต้องการกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ และตอนที่สี่ เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ แบบสอบถามที่เก็บรวบรวมและนำมาวิเคราะห์ได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลทุกเรื่องด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สภาพภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้าราชการในส่วนกลาง เป็นหญิงมากกว่าชาย คือ มีข้าราชการที่เป็นหญิง 124 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 ข้าราชการส่วนมากมีอายุระหว่าง 25 - 29 ปี และมีวุฒิปริญญาตรีสาขาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 26.7 และ 47.1 ตามลำดับ และข้าราชการมีประสบการณ์ในการทำงานในช่วง 1 - 5 ปี

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค เป็นชายมากกว่าหญิง คือ มีข้าราชการที่เป็นชาย 102 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ข้าราชการส่วนมากมีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี และมีวุฒิปริญญาตรีสาขาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 31.8 และ 49.4 ตามลำดับ และข้าราชการมีประสบการณ์ในการทำงานในช่วง 1 - 5 ปี

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นชายมากกว่าหญิง คือ ข้าราชการที่เป็นชาย 255 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 ข้าราชการส่วนมากมีอายุระหว่าง 25 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.2 และมีวุฒิปริญญาตรีสาขาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 60.8 และข้าราชการมีประสบการณ์ในการทำงานในช่วง 1 - 5 ปี

2. ความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง

ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเองในลักษณะทั่วไป ด้านความรู้พื้นฐานและทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

2.1 ความต้องการพัฒนาตนเองในลักษณะทั่ว ๆ ไป

ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความต้องการพัฒนาตนเองในลักษณะทั่วไปเกือบจะทุกเรื่องในระดับมาก(ร้อยละระหว่าง 3.49-4.05) ยกเว้นการพัฒนาตนเองในเรื่องการเป็นผู้สังเกตการณ์ในการประชุมสัมมนา การบอกรับและเป็นสมาชิกวารสารและสิ่งพิมพ์ และการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในระดับปานกลาง (ส่วนกลาง $\bar{x} = 3.14, 3.10, 2.60$ ศูนย์ภาค $\bar{x} = 3.54, 3.27, 3.32$ ศูนย์จังหวัด $\bar{x} = 3.31, 2.99, 3.02$) นอกจากนี้เรื่องทักทายมาแล้วข้างต้น ข้าราชการในส่วนกลางมีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับปานกลาง ในเรื่อง การเข้าร่วมประชุมสัมมนากับหน่วยงาน สถาบัน หรือสมาคมอื่น ($\bar{x} = 3.29$) และการเรียนหรืออบรมหลักสูตรระยะสั้นของหน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.38$) และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความต้องการพัฒนาตนเองในเรื่อง การเรียนหรืออบรมหลักสูตรระยะสั้นของหน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.54$) เช่นเดียวกัน

ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค และ ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ในลักษณะทั่ว ๆ ไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.05$ และค่าที่ต้องการที่จะพัฒนาตนเองในระดับมาก เรื่อง การเข้าฟังบรรยายพิเศษในเรื่องที่สนใจ (ส่วนกลาง $\bar{x}=3.76$ ศูนย์ภาค $\bar{x}=3.91$ ศูนย์จังหวัด $\bar{x}=3.90$) การสังเกตข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของตนเองแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข (ส่วนกลาง $\bar{x}=3.84$ ศูนย์ภาค $\bar{x}=3.97$ ศูนย์จังหวัด $\bar{x}=3.90$) การฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ (ส่วนกลาง $\bar{x}=3.62$ ศูนย์ภาค $\bar{x}=3.72$ ศูนย์จังหวัด $\bar{x}=3.56$) และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน (ส่วนกลาง $\bar{x}=3.71$ ศูนย์ภาค $\bar{x}=3.85$ ศูนย์จังหวัด $\bar{x}=3.86$)

โดยส่วนรวม ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคมีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ในลักษณะทั่วไป มากกว่าข้าราชการในส่วนกลาง นอกจากเรื่องการอ่านหนังสือในเวลาว่าง การบอกรับและเป็นสมาชิกวารสารและสิ่งพิมพ์ และการชี้แนะและการแนะนำจากบุคคลอื่นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ มีความต้องการมากกว่าข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

2.2 ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้าราชการในส่วนกลาง มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับปานกลาง ในเรื่อง จิตวิทยาและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ($\bar{x}=3.52$) หน้าที่ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x}=3.53$) ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x}=3.49$) ทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{x}=3.40$) ระบบการศึกษาทั่วไป ($\bar{x}=3.31$) และเศรษฐศาสตร์การศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x}=3.36$) และข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดับปานกลาง เรื่อง ระบบการศึกษาทั่วไป ($\bar{x}=3.43$) และเศรษฐศาสตร์การศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x}=3.51$) นอกจากเรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ค่าที่มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในระดับมาก (\bar{x} อยู่ระหว่าง $3.57 - 4.00$)

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเอง
ด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกเรื่อง
ในระดั้มาก (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.62 - 4.07)

โดยส่วนรวม ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการ
พัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
มากกว่าข้าราชการในส่วนกลาง

2.3 ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้าราชการในส่วนกลาง มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้น
คว้าตนเอง ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดั้มาก เรื่อง การผลิตสื่อเกี่ยวกับ
การศึกษานอกระบบโรงเรียน (\bar{x} = 3.70) การรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับ
งานการศึกษานอกระบบโรงเรียน (\bar{x} = 3.71) ความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสม (\bar{x} = 3.62)
การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการให้การศึกษาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
(\bar{x} = 3.61) และความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับวิเทศสัมพันธ์
(\bar{x} = 3.57) นอกจากเรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น มีความต้องการพัฒนาตนเองในระดั้มานกลาง
(\bar{x} อยู่ระหว่าง 2.97 - 3.52) และมีอยู่ 2 เรื่อง ที่ข้าราชการในส่วนกลางมีความต้องการ
พัฒนาตนเองในระดั้น้อย (\bar{x} = 3.22) คือการจัดการเกี่ยวกับงานสารบรรณและการจัดการ
เกี่ยวกับงานพัสดุ - คุรุภัณฑ์

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเอง
ด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดั้มานกลาง
เรื่อง การจัดการเกี่ยวกับงานสารบรรณ (\bar{x} = 3.32) การจัดการเกี่ยวกับงานบุคคล (\bar{x} = 3.54)
การจัดการเกี่ยวกับการสอนสายสามัญ (\bar{x} = 3.35) การจัดการเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสนใจ (\bar{x} = 3.43)
การจัดการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (\bar{x} = 3.44) การจัดการเกี่ยวกับ
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (\bar{x} = 3.52) นอกจากเรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ข้าราชการศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง ด้านทักษะ
งานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดั้มาก (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.55 - 4.00)

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเอง
 ด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดับปานกลาง
 เรื่อง การจัดการเกี่ยวกับการสอนสายสามัญ ($\bar{x}= 3.45$) การจัดการเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสนใจ
 ($\bar{x}= 3.44$) การจัดการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ($\bar{x}= 3.46$) และ
 ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับวิเทศสัมพันธ์ ($\bar{x}= 3.54$) นอกจากนี้
 เรื่องที่กล่าวแล้วข้างต้น ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเอง
 ด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเอง ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดับมาก
 (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.60 – 3.94)

ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และ
 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้น
 คว้าตนเอง ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
 ในเรื่อง การผลิตสื่อเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสม
 และค่าความต้องการพัฒนาตนเองทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว ในระดับมาก (ส่วนกลาง $\bar{x}= 3.70, 3.62$
 ศูนย์ภาค $\bar{x}= 3.87, 3.72$ ศูนย์จังหวัด $\bar{x}= 3.78, 3.71$)

โดยส่วนรวม ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการ
 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้า
 ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน มากกว่าข้าราชการในส่วนกลาง แต่ข้าราชการ
 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้า
 ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่อง ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ เพื่อการ
 ดำเนินงานเกี่ยวกับวิเทศสัมพันธ์ มากกว่าข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และ
 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้น
 คว้าตนเอง ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่อง การจัดการเกี่ยวกับงานสารบรรณ
 มากกว่า ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

3. ความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งจัดให้

ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และ ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งจัดให้ ด้านความรู้พื้นฐานและทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน สรุปลักษณะนี้

3.1 ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้าราชการในส่วนกลาง มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งจัดให้ ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดับปานกลาง เรื่อง การจัดอบรมเกี่ยวกับหลักการปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียน และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 3.39$) การจัดอบรมเรื่องทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x} = 3.36$) การจัดสัมมนาเรื่องพฤติกรรมสังคมไทย ระบบการศึกษา และเศรษฐศาสตร์การศึกษา ($\bar{x} = 3.35$) การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการวางแผนการศึกษา ($\bar{x} = 3.47$) การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการประชาสัมพันธ์ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x} = 3.51$) นอกจากนี้เรื่องดังกล่าวแล้วข้างต้นข้าราชการในส่วนกลางมีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งจัดให้ ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดับมาก (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.56 - 3.67)

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งจัดให้ ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกเรื่อง ในระดับมาก (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.55 - 4.05)

โดยส่วนรวม ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งจัดให้ ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน มากกว่าข้าราชการในส่วนกลาง แต่ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งจัดให้ ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่อง การจัดสัมมนาเรื่องทิศทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในอนาคต มากกว่า ข้าราชการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

3.2 ค่านักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้าราชการในส่วนกลาง มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่
กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ค่านักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในระดับมาก
เรื่อง การจัดอบรมเกี่ยวกับการวางแผนงานและโครงการ ($\bar{x}=3.61$) การจัดอบรมเกี่ยวกับ
ภาษาต่างประเทศ ($\bar{x}=3.62$) และการจัดอบรมเกี่ยวกับการฝึกอบรม ($\bar{x}=3.58$) นอกจากนี้
เรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ข้าราชการในส่วนกลาง มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่
กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ค่านักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในระดับ
ปานกลาง (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.03 - 3.52)

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการกิจกรรมการ
พัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ค่านักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ในระดับมาก เรื่องการจัดอบรมเกี่ยวกับการวางแผนงานและโครงการ ($\bar{x}=3.87$) การจัดอบรม
เกี่ยวกับการฝึกอบรม ($\bar{x}=3.65$) การจัดอบรมเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน ($\bar{x}=3.72$) การจัดอบรมเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x}=3.71$)
การจัดอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสม ($\bar{x}=3.71$) การจัดอบรมเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ
($\bar{x}=3.84$) การจัดอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเบื้องต้น ($\bar{x}=3.90$) และการจัดอบรมเกี่ยวกับการ
พัฒนาคณะให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{x}=3.92$) นอกจากนี้เรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ข้าราชการ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอก
โรงเรียนควรจัดให้ ค่านักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดับปานกลาง
(\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.27 - 3.49)

ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการกิจกรรม
การพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ค่านักษะงานทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน ในระดับปานกลาง เรื่องการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสนใจ ($\bar{x}=3.44$) การจัด
อบรมเกี่ยวกับการสอนสายสามัญ ($\bar{x}=3.46$) การจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ
ขั้นพื้นฐาน ($\bar{x}=3.48$) นอกจากนี้เรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาคณะเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ค่านักษะ
งานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในระดับมาก (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.58 - 3.79)

ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาตนเอง ที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรถูกให้ คำนึงถึงงานทางการศึกษาออกระบบโรงเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่อง การจัดอบรมเกี่ยวกับการฝึกอบรม และทาง ที่ต้องการกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรถูกให้ คำนึงถึงงานทางการศึกษาออกระบบโรงเรียน เรื่องดังกล่าวในระดับมาก (ส่วนกลาง $\bar{x} = 3.58$ ศูนย์ภาค $\bar{x} = 3.65$ ศูนย์จังหวัด $\bar{x} = 3.63$)

โดยส่วนรวม ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการ กิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรถูกให้ คำนึงถึงงานทางการศึกษา ออกระบบโรงเรียน มากกว่าข้าราชการในส่วนกลาง

ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค มีความต้องการกิจกรรมการ พัฒนาตนเองที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรถูกให้ คำนึงถึงงานทางการศึกษาออกระบบโรงเรียน ในเรื่อง การจัดอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเบื้องต้น มากที่สุด รองลงไปคือ ข้าราชการศูนย์การศึกษา ออกโรงเรียนจังหวัด ทำสุดคือ ข้าราชการในส่วนกลาง ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าและกิจกรรม การพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรถูกให้ ในลักษณะทั่วไป คำนึงถึงงานพื้นฐานทาง การศึกษาออกระบบโรงเรียน และคำนึงถึงงานทางการศึกษาออกระบบโรงเรียน ของข้าราชการ ในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนจังหวัด ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ความต้องการพัฒนาตนเองในลักษณะทั่วไป

จากการวิจัยพบว่า ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ต่างก็มีความต้องการตรงกัน และอยู่ในระดับมาก คือ การเข้าฟังบรรยายพิเศษในเรื่องที่สนใจ การสังเกตข้อผิดพลาดจาก การปฏิบัติงาน แล่นำมาปรับปรุงแก้ไข การฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ

การปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมดังกล่าวสามารถที่จะกระทำและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
 เมื่อมีเวลาและโอกาสที่เหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของ กรอส (Gross
 1977 : 63 - 87) ที่ว่า วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นอาจจะเป็นการเข้าร่วมเป็นสมาชิกใน
 วงการใควงการหนึ่งที่น่าสนใจ ที่เป็นการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ ไม่เป็นสถาบัน เป็นการ
 เชื่อมโยงบุคคลผู้มีความสนใจในวิชาการเฉพาะอย่างหรือเฉพาะสาขาและวิธีการเรียนรู้วิธีหนึ่ง
 อาจจะเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน สำหรับข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษา
 นอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการการพัฒนา
 ตนเองในลักษณะทั่วไป ในระดับมาก ที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามเกือบทุกรายการนั้น ทั้งนี้อาจเป็น
 เพราะหน่วยงานในส่วนกลาง และศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนภาคมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน
 ศึกษาดูงาน และกำหนดรูปแบบการศึกษา มีลักษณะงานที่ซับซ้อน ส่วนศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน
 จังหวัดนั้น บุคลากรส่วนใหญ่ใหม่กับลักษณะงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนั้นบุคลากรทั้ง 3
 หน่วยงานจึงมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

ความต้องการพื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

จากการวิจัยพบว่า ข้าราชการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการ
 ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ
 ต้องการกิจกรรมการพัฒนาค้นคว้าที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ในระดับมากทุกเรื่อง
 ยกเว้นเรื่องระบบการศึกษาทั่วไป และเศรษฐศาสตร์การศึกษานอกระบบโรงเรียน ข้าราชการ
 ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า
 ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนภาค มีหน้าที่หลักทางวิชาการ มิได้เป็นหน่วยปฏิบัติในระดับจังหวัดเช่น
 ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ดังนั้นจึงมีหน้าที่วางแผนพัฒนาวิชาการการศึกษานอกระบบ
 โรงเรียน พัฒนารูปแบบและสารัตถ์โครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งความต้องการของ
 ข้าราชการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนภาคได้ชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานศึกษาดูงานของศูนย์
 การศึกษานอกโรงเรียนภาคนี้ต้องการข้อมูลพื้นฐานอย่างมาก เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตาม
 นโยบายในระดับต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นได้เช่น ความรู้พื้นฐานในเรื่องปรัชญา
 การศึกษานอกระบบโรงเรียน นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทิศทาง
 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในอนาคต การพัฒนาวัฒนธรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

และสภาพสังคมปัจจุบันกับการศึกษาระบบโรงเรียน เป็นต้น ส่วนข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่มีความต้องการในค่านี้นั้น ทั้งนี้เป็นเพราะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเป็นหน่วยงานในระดับจังหวัด ทำงานในระดับปฏิบัติการและอยู่ในระยะของการขยายงาน จึงมีศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ประกอบด้วยบุคลากรหลายประเภท ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่โอนมาจากหน่วยงานอื่น ฉะนั้นจึงมีความต้องการให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดกิจกรรมให้ ความรู้กับการศึกษาค้นคว้าตนเอง เพื่อจะได้เข้าใจลักษณะงานทางการศึกษาระบบโรงเรียนที่ขึ้น อันส่งผลถึงการทำงานโดยตรงตามเป้าหมายและนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ฮูล (Houle 1956 : 137 - 139) ที่ว่า คุณลักษณะของนักการศึกษาระบบโรงเรียนควรจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา ขอบข่าย และความรับผิดชอบของหน่วยงานเฉพาะหรือ โปรแกรมเฉพาะอย่าง ซึ่งรวมปฏิบัติอยู่ในวงการศึกษาผู้ใหญ่

กานทักษะงานทางการศึกษาระบบโรงเรียน

จากการวิจัยพบว่า ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการตรงกันเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค้นคว้าตนเองอยู่ในระดับมากคือ การผลิตสื่อเกี่ยวกับการศึกษาระบบโรงเรียน และความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสม อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานทั้ง 3 หน่วยงานดังกล่าว จำเป็นต้องผลิตสื่อที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง เช่น หน่วยงานในส่วนกลางผลิตสื่อประเภทสิ่งพิมพ์แผ่นนิ่งแบบเรียน สื่อทางวิทยุและโทรทัศน์ ในระดับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค จะผลิตสื่อประเภทแบบเรียน สื่อทางวิทยุ (โครงการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์) และในระดับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จะผลิตสื่อที่ใช้ในการสอนแต่ละกิจกรรม และผลิตสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ให้กับหน่วยงานในระดับอำเภอและตำบล ฉะนั้นข้าราชการทั้ง 3 หน่วยงานจึงมีความต้องการตรงกันอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ ไพฑูรย์ โพธิ์สาร (2527: 25 - 28) ที่ว่า สมรรถนะนักการศึกษาผู้ใหญ่ในด้านการสร้างโปรแกรมทางการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนสำหรับผู้ใหญ่ ประกอบด้วยแหล่งวิทยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่น สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ รวมทั้งการผลิตสื่อการเรียนการสอนและเอกสารทางการศึกษา

ส่วนกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่ต้องการให้กรมจัดให้ นั้น มีความต้องการตรงกันอยู่ในระดับมากคือ เรื่อง การฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นลักษณะการดำเนินงานที่เป็นโครงการทางการศึกษา เน้นการปฏิบัติทั้งในระยะสั้นและ

ระยะยาว ดังนั้นข้าราชการจึงต้องการความรู้เกี่ยวกับการฝึกอบรม เพื่อฝึกอบรมให้กับกลุ่มเป้าหมาย และวิทยากรในการดำเนินการ โดยให้เข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ ที่ชัดเจนในระดับต่าง ๆ

ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง และกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ในระดับเดียวกันเกือบทุกเรื่อง ยกเว้น การจัดการเกี่ยวกับการสอนสายสามัญ การจัดการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในระดับปฏิบัติมาก และการปฏิบัติงานในรูปของโครงการที่ตองจัดสรรเงิน พัสดุ-ครุภัณฑ์ และบุคลากรให้กับหน่วยงานในระดับอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของงาน ตลอดจนกฎและระเบียบของงานแต่ละชนิด

ข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเองและกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ในระดับเดียวกัน เรื่อง การวางแผนงานและโครงการ การรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมช่วยการให้การศึกษาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระเบียบและวิธีวิจัยเพื่อประเมินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน และความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับวิเทศสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคมีหน้าที่เป็นผู้ประสานทั้งทางคานวิชาการและคานการปฏิบัติ ระหว่างหน่วยงานในส่วนกลาง ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและทั้งยังมีหน้าที่ในการวางแผนพัฒนารูปแบบ และการดำเนินการเพื่อใ้ประสมการณ์ทางการศึกษาจากความต้องการของข้าราชการในเรื่องดังกล่าว ใ้แสดงให้เห็นว่า ความรู้ในเรื่องเหล่านี้เป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค และจะคงมีอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการในการสร้างโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมาร์ก (Mark 1978: 139 - 155) ที่ว่า สมรรถนะในคานการสร้างโปรแกรมทางการศึกษาผู้ใหญ่ นั้น ควรที่จะต้องมี ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวางแผน และการใช้ผลงานเพื่อปรับปรุงงานหรือการสอน

โดยสรุปไคภาพกว้างที่แสดงว่า ในแต่ละหน่วยงานมีความต้องการพัฒนาตนเอง ควบคู่กับการศึกษาคายตนเองและกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ และความสอดคล้องกันของระดับความต้องการระหว่างวิธีการศึกษาคายตนเองและต้องการให้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดกิจกรรมให้ อย่างเด่นชัด คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการที่สอดคล้องกันเน้นในเรื่องของการปฏิบัติการ เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ ลักษณะการปฏิบัติงานโดยเฉพาะ เช่น การจัดการเกี่ยวกับการสอนวิชาชีพ การจัดการเกี่ยวกับ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การจัดการเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสนใจ เป็นต้น ส่วนศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนภาค มีความต้องการที่สอดคล้องกันในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างโปรแกรมทางการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน ที่เน้นทางด้านวิชาการและการปฏิบัติงานในคานของการประสานงาน เช่น การวางแผนงานและโครงการ การรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับวิเทศสัมพันธ์ เป็นต้น

มีข้อสังเกตจากการวิจัยครั้งนี้ว่า ข้าราชการในส่วนกลางมีความต้องการพัฒนาตนเอง ในลักษณะทั่วไปในระดับมากเกือบจะทุกรายการ แต่ในคานความรู้พื้นฐานและทักษะงานทางการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน โดยส่วนรวมมีความต้องการน้อยกว่าข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด อาจเป็นเพราะว่าข้าราชการในส่วนกลางส่วนใหญ่ เป็นข้าราชการที่โอนมาจากกองการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ก่อน ที่จะตั้งเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงมีความรู้พื้นฐานและทักษะงานทางด้านการศึกษา นอกกระบบ โรงเรียนเป็นอย่างดี และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วยแหล่งวิทยาการและมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ มากจึงได้รับความรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า ข้าราชการ ในส่วนกลางมีความต้องการพัฒนาตนเองในลักษณะทั่วไปอย่างเด่นชัด และอีกประการหนึ่ง ข้าราชการ ในส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ส่วนใหญ่จะมี วิชาทางการศึกษาสาขาอื่น ที่มีใ้การจัดการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกกระบบโรงเรียน อาจเป็นเพราะ ว่า กรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียนจะรับข้าราชการที่บรรจุใหม่มา โดยส่วนมากจะรับโอนมา จากหน่วยงานอื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

จากผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดที่น่าเป็นไปได้อันนี้

1. เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะได้ใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและการศึกษานอกโรงเรียน กับข้าราชการสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพราะผลการวิจัยได้แสดงถึงความต้องการอย่างเด่นชัดของข้าราชการว่าต้องการพัฒนาตนเองในด้านใดบ้าง ดังนี้

1.1 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการศึกษาค้นคว้าและต้องการให้กรมจัดกิจกรรมให้ ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกโรงเรียน ในทุกเรื่อง ยกเว้น ระบบการศึกษาทั่วไปและ เศรษฐศาสตร์การศึกษานอกโรงเรียน

1.2 ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการศึกษาค้นคว้า ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกโรงเรียนในเรื่อง การผลิตสื่อเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนและความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่วนเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนนั้น ต้องการให้กรม ๖ จัดกิจกรรมให้

1.3 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการศึกษาค้นคว้า และต้องการให้กรม ๖ จัดกิจกรรมให้ ในเรื่อง การวางแผนงานและโครงการ การรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานอกโรงเรียน ความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาคนใหม่คุณธรรมและจริยธรรมช่วยการให้การศึกษาแก่ระบบโรงเรียน ระเบียบและวิธีวิจัยเพื่อประเมินงานการศึกษานอกโรงเรียน และด้านความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับวิเทศสัมพันธ์

1.4 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการศึกษาค้นคว้า และต้องการให้กรม ๖ จัดกิจกรรมให้ ด้านทักษะงานทางการศึกษานอกโรงเรียนทุกเรื่อง ยกเว้น การจัดการเกี่ยวกับการสอนสายสามัญ และการจัดการเกี่ยวกับการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน

2. ให้กรรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดสื่อการศึกษา เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานและทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น ในรูปของสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ เป็นประจำ และโดยเฉพาะภายหลังจากที่ไ้รับการศึกษานอกโรงเรียนจากกรรมการศึกษานอกโรงเรียนไปแล้ว เพื่อให้ข้าราชการมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถาหากมีงบประมาณในการจัดการศึกษาและการศึกษานอกโรงเรียนไม่เพียงพอ ขอเสนอแนะว่าควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตสื่อ โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และแลกเปลี่ยนสื่อ - การศึกษา ในรูปของการแลกเปลี่ยนกันในระดัภูมิภาค เฉพาะจังหวัดที่อยู่ใ้ความรับผิดชอบของภาคนั้น ๆ

3. ควรให้บุคลากรในทุกระดับไ้รับการศึกษานอกเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เฉพาะแต่ในระดับผู้บริหาร หรือระดับหัวหน้าฝ่าย/งาน เท่านั้น

4. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณาปรับข้าราชการ ที่มีวุฒิการศึกษาสาขาการศึกษานอกเรียนหรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ขอเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะไ้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าเอง ระหว่างผู้บริหารและข้าราชการในระดับปฏิบัติการที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง วุฒิ และประสบการณ์ในการทำงานในระดับจังหวัด

2. ควรจะไ้ศึกษาทัศนคติของผู้บริหาร สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าเองกับการไ้รับการศึกษานอกเรียนจากหน่วยงานของตน และหน่วยงานอื่นในหลักสูตรต่าง ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย